

Oponentský posudek na diplomovou práci Miroslava Tenkla „VLIV LOKÁLNÍ PŮSOBNOSTI VYBRANÝCH POLITICKÝCH STRAN NA JEJICH VÝSLEDKY VE VOLBÁCH DO POSLANECKÉ SNĚMOVNY“ předloženou k obhajobě na Katedře sociální geografie a regionálního rozvoje Přírodovědecké fakulty Univerzity Karlovy v Praze

Diplomová práce Miroslava Tenkla se zaměřuje na analýzu vlivu, jaký má na prostorové vzorce volebních výsledků politických stran v parlamentních volbách jejich aktivita (či neaktivita) v komunální politice. Autor se tak snaží přispět k poznání institucionálních faktorů a odlišností ve fungování samotných politických stran v jednotlivých obcích na jejich obecnou popularitu mezi voliči, která se následně může projevit i ve výsledcích parlamentních voleb.

Samotná práce se sestává z deseti kapitol. Po úvodu představujícím cíle práce následuje kapitola „Předpoklady“, v níž autor v podstatě představuje svoje základní výzkumné hypotézy. Poté následuje druhá kapitola, ve které jsou poměrně detailně a zároveň informovaně představeny politické strany jako instituce a zhodnocena jejich organizační struktura a geografické aspekty jejich fungování. Vedle toho je v kapitole popsán stranický systém České republiky a jeho vývoj v čase. Třetí kapitola je věnována představení dosavadní odborné literatury zabývající se prostorovými analýzami výsledků voleb v České republice. Další tři kapitoly se postupně zabývají popisem použité metodologie, popisem vývoje počtu členské základny TOP09 (která představuje jistou vsuvku použitou k verifikaci a obhajobě autorem zvoleného metodologického postupu měření aktivit stran na lokální úrovni prostřednictvím podílu získaných mandátů v komunálních volbách) a popisem základních výsledků parlamentních voleb. Vlastní jádro práce tvoří čtyři analytické kapitoly, ve kterých se autor diplomové práce různými metodami (korelační analýza, vícenásobná lineární regrese, prostorový regresní model a analýza LISA a geograficky vážená regrese, snaží hledat souvislosti mezi aktivitou politických stran na lokální úrovni (aproximovanou jejich schopností získávat hlasy voličů v komunálních volbách, resp. křesla v obecních zastupitelstvech) a jejich úspěšností v parlamentních volbách.

Za hlavní a jasně prokázaný výsledek analýz lze považovat zjištění, že aktivita politické strany v lokální politice má jednoznačně pozitivní vliv na její výsledky ve volbách voleb celostátních. To platí univerzálně pro všechny strany, i když síla tohoto vlivu se u jednotlivých stran liší. Zjištěný vliv existuje i tehdy, pokud se kontroluje vliv strukturálních charakteristik populace, i pokud se kontroluje vliv prostorové autokorelace. Úspěšní komunální politici aktivně se účastníci komunální politiky v barvách nějaké politické strany evidentně přispívají k budování pozitivního obrazu celé politické strany v lokalitě, což straně pomáhá i ve volbách parlamentních. Tento výsledek je velmi zajímavým a důležitým příspěvkem k roli kontextuálních faktorů na volební chování voličů, protože prezence/aktivita strany v lokální politice je velmi dobrým příkladem takového faktoru. Připomíná zároveň, že strany, které nemají síť lokálních politiků, jsou podstatně více ohroženy nestabilitou a potenciálním zavržením od voličů, než strany, které politiky působící na lokální úrovni mají.

Diplomovou práci jako takovou hodnotím kladně. Klade si, podle mne, relevantní otázku a systematicky (a úspěšně) se na ni snaží hledat odpověď. Teoretické znalosti autora diplomové práce i použitá metodologie jsou v pořádku. Za hlavní nedostatek diplomové práce považuji velmi nevyrovnanou kvalitu samotného textu práce: zatímco text některých pasáží/kapitol je zpracován velmi kvalitně, text jiných kapitol trpí jistou formou „nedodělanosti“. V některých pasážích textu zůstaly nejen překlepy (k tomu mám značnou míru pochopení), ale i gramatické chyby (např. Česká republika s malým počátečním písmenem „č“ dokonce v názvu jedné z podkapitol) a věty, typu „příčemž kontextuální faktory daného území jsou

spíše menší“ (tam, kde se myslí: „vliv kontextuálních faktorů je spíše slabší“), nebo „lidovci v komunálu neuspěli“ (tak, kde se myslí: „lidovci v komunálních volbách neuspěli“), atd. Pečlivější jazyková editace by práci výrazně prospěla, zvláště pokud by chtěl autor výsledky své analýzy publikovat v odborném tisku, což bych mu doporučoval).

Za slabinu považuji také i jistou terminologickou nepřesnost. Za nejasné považuji například používání termínu "působnost stran na lokální úrovni" – z kontextu je zřejmé, že se tím myslí přítomnost strany v komunální politice v dané obci, angažovanost členů strany v komunálních volbách a jejich schopnost získat křesla v zastupitelstvech. Termín „působnost“ mi sám o sobě nic takového neevokuje (podobně i v angličtině použitý termín „local attendance of the selected political parties“ by bylo asi lépe nahradit termíny jako "local presence" nebo "local activity". Nelíbí se mi ani užívání termínu „výzkumné osy“ (např. ve větě „výzkumné otázky předkládané práce budou sledovány zejména z perspektivy dvou výzkumných os, a to levice vs. pravice na straně jedné a etablované strany vs. nově vzniklé strany na straně druhé“), který nevystihuje to, co chtěl autor napsat. Místo názvu kapitoly „předpoklady“ by mělo určitě být spíše „hypotézy“, atd...

Za sporné nebo minimálně diskutabilní považuji označení strany Věci veřejné za příklad charismatické strany, pro niž jsou (podle Kitschelta) klíčové osobnosti charismatických kandidátů, ale především pak leaderů, kteří jsou tak hlavním předpokladem a hybnou silou volebních úspěchů. Vůbec si nejsem jist, jestli souhlasí tato charakteristika na stranu Věci veřejné. Oficiálním leadrem strany do voleb 2010 byl Radek John, který ale hrál roli „najatého maskota“, zatímco faktickým leaderem však vždycky byl v pozadí stojící a před volbami 2010 poměrně neznámý zakladatel a hlavní sponzor strany Vít Bárta. Rovněž další kandidáti a kandidátky nebyly před volbami v roce 2010 známí, takže pochybuji o jejich schopnosti být hybnou silou volebního úspěchu VV.

Nesouhlasím také s tvrzením, že příslušníci různých sociálních skupin, „se vyznačují podobným sociálním kapitálem, který dále determinuje jejich postoje nejen ve volbách...“ (str. 24). To je velmi zužující tvrzení, protože příslušníci různých sociálních skupin se vyznačují nejen odlišným sociálním kapitálem, ale i vzděláním, příjmy, majetkem, hodnotami..., což teprve ve svém komplexu ovlivňuje jejich postoje ve volbách.

U některých grafů nejsou vhodně zvolené názvy: příkladem je třeba název Grafu 1 „Graf 1 - vizualizace adaptivního prostorového jádra“, který vůbec nesděljuje obsah sdělení grafu. Myslím, že autor mylně interpretuje výsledky geograficky vážené regrese, kde považuje za překvapivé, že výsledek zobrazený v mapě „se vůbec nepodobá jakýmkoli známým mapám o rozložení volebních výsledků sociální demokracie napříč územím České republiky“ (podobně i u ostatních map za jiné strany). Pokud dobře chápu zvolenou metodu geograficky vážené regrese a její výsledky, není jejich interpretace překvapivá: vliv lokální aktivity strany v komunální politice (jako nezávisle proměnné) přece může být větší v obcích ležících v regionech, kde je strana relativně slabá. Možná právě naopak: kde je strana slabá, potřebuje úspěšné lokální politiky o to více, aby měla alespoň relativní úspěch v parlamentních volbách.

Závěrem mohu konstatovat, že navzdory zmíněným výhradám si práce cením, považuji její výsledky za velmi zajímavé a jednoznačně **doporučuji diplomovou práci k obhajobě.**

V Praze, dne 25.8. 2014



RNDr. Tomáš Kostelecký, CSc.